

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Ekonomická fakulta

Katedra obchodu a cestovního ruchu

Studijní program: B6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Obchodní podnikání

Sociální družstvo obcí / mikroregionu jako nástroj k řešení regionálních potřeb a zaměstnanosti znevýhodněných občanů

Vedoucí bakalářské práce
Ing. Kamil Pícha, Ph.D.

Autor
Věra Suchá

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Věra SUCHÁ**

Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**

Studijní obor: **Obchodní podnikání**

Název tématu: **Sociální družstvo obcí / mikroregionu jako nástroj
k řešení regionálních potřeb a zaměstnanosti
znevýhodněných občanů**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Cílem práce je identifikovat podmínky a možné cíle (zaměření) podnikatelské činnosti sociálního družstva obcí nebo mikroregionu a porovnat jeho přínos pro zaměstnanost s klasickými nástroji aktivní politiky zaměstnanosti. Vymežit možnosti dalšího přínosu pro prostředí obce a/nebo mikroregionu.

Metodický postup:

1. Studium odborné literatury
2. Analýza sociálních družstev jako nástroje tvorby pracovních míst
3. Vymezení slabých a silných stránek působení sociálních družstev vzhledem k obci či mikroregionu

Rámcová osnova:

1. Úvod. 2. Literární rešerše. 3. Cíle a metody. 4. Výsledky. 5. Diskuse. 6. Závěr. 7. Seznam pramenů a použité literatury. 8. Přílohy.

Rozsah grafických prací: dle potřeby
Rozsah pracovní zprávy: 30 - 40 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

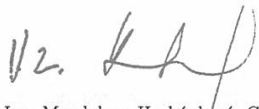
Seznam odborné literatury:

DEFOURNY, J. *Sociální podniky v rozšířené Evropě.* 2004. Dostupné z www.scmvd.cz/socpodnik.html

DOHNALOVÁ, M. *Sociální ekonomika v evropském kontextu.* Brno: Nadace Universitas v Brně, 2006.

HUNČOVÁ, M. *Sociální ekonomika v Evropě a ve světě. Knihovnička projektu podnikání v sociální ekonomice č. 6.* Praha: SČMVD, 2008. Dostupné z www.scmvd.cz/knihovnicka.html

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Kamil Pícha, Ph.D.**
Katedra obchodu a cestovního ruchu
Konzultant bakalářské práce: **Ing. Karel Rychtář**
Datum zadání bakalářské práce: **15. února 2009**
Termín odevzdání bakalářské práce: **15. dubna 2010**

prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc.
děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentů 13 (6)
370 05 České Budějovice
IČ 600 76 658, DIČ CZ60076658

Ing. Kamil Pícha, Ph.D.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 16. března 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Sociální družstvo obcí / mikroregionu jako nástroj k řešení regionálních potřeb a zaměstnanosti znevýhodněných občanů vypracovala samostatně na základě zjištěných materiálů, které uvádím v seznamu použité literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích 25. 4. 2010

.....
Věra Suchá

Poděkování

Dovoluji si tímto poděkovat panu Ing. Kamilu Píchovi, Ph.D., pod jehož vedením jsem zpracovala tuto bakalářskou práci za odborné vedení, cenné rady a studijní materiály poskytované během přípravy bakalářské práce. Stejně poděkování patří i panu Ing. Karlovi Rychtářovi, za cenné informace a ochotu poskytnout pomoc při řešení této práce. Dále bych chtěla poděkovat celé své rodině, příteli a kamarádům, kteří mi byli oporou během průběhu studia.

Obsah

1	Úvod	- 11 -
2	Cíl a metodika.....	- 12 -
3	Literární řešerše	- 13 -
3.1	<i>Sociální družstvo.....</i>	<i>- 13 -</i>
3.1.1	<i>Sociální podnikání</i>	<i>- 13 -</i>
3.2	<i>Znevýhodněné osoby</i>	<i>- 14 -</i>
3.2.1	<i>Zdravotně znevýhodněné osoby</i>	<i>- 14 -</i>
3.2.2	<i>Politika zaměstnanosti znevýhodněných osob v EU</i>	<i>- 15 -</i>
3.3	<i>Historie a současnost sociálních družstev</i>	<i>- 15 -</i>
3.4	<i>Pojem sociální družstvo v české legislativě</i>	<i>- 16 -</i>
3.5	<i>Založení sociálního družstva</i>	<i>- 17 -</i>
3.6	<i>Zahraniční sociální družstva</i>	<i>- 19 -</i>
3.6.1	<i>Pack - IT Group</i>	<i>- 19 -</i>
3.6.2	<i>Integra Slovakia</i>	<i>- 20 -</i>
3.7	<i>Sociální družstva v ČR.....</i>	<i>- 20 -</i>
3.7.1	<i>Znovoz, sociální družstvo, chráněná dílna.....</i>	<i>- 21 -</i>
3.7.2	<i>Sociální družstvo Jiřinka.....</i>	<i>- 21 -</i>
3.7.3	<i>Senza družstvo</i>	<i>- 21 -</i>
3.8	<i>Družstva obcí a mikroregionu</i>	<i>- 22 -</i>
3.9	<i>Potenciální zákazníci sociálního družstva.....</i>	<i>- 23 -</i>
3.10	<i>Sociální družstvo a konkurence</i>	<i>- 24 -</i>
3.11	<i>Finanční podpora</i>	<i>- 24 -</i>
4	Praktická část	- 29 -
4.1	<i>Charakteristika mikroregionu Dušejovsko</i>	<i>- 29 -</i>
4.2	<i>Potřeby mikroregionu</i>	<i>- 34 -</i>
4.3	<i>Makroekonomické prostředí</i>	<i>- 35 -</i>
4.3.1	<i>Ekonomické faktory.....</i>	<i>- 35 -</i>
4.3.2	<i>Sociální faktory</i>	<i>- 37 -</i>
4.3.3	<i>Politicko-legislativní faktory</i>	<i>- 39 -</i>
4.3.4	<i>Technicko-technologické faktory</i>	<i>- 39 -</i>

4.3.5	Ekologické faktory.....	- 40 -
4.4	Nabídka výrobků a služeb – lokální a regionální trh.....	- 40 -
4.4.1	Popis služeb	- 41 -
4.5	Zaměstnanci	- 42 -
4.6	Organizační struktura a lidské zdroje	- 43 -
4.7	Zákazníci.....	- 44 -
4.1	Počáteční rozvaha.....	- 45 -
4.2	Výnosy a náklady během prvního roku provozu	- 46 -
4.3	Orgány sociálního družstva	- 47 -
4.4	Cíl.....	- 47 -
5	Závěr.....	- 49 -
6	Summary.....	- 50 -
7	Zdroje	- 51 -
8	Seznam obrázků a tabulek	
9	Seznam použitých příloh	

1 Úvod

Každý region se potýká s určitými druhy problémů, patří sem nejen regionální problémy a nezaměstnanost, ale konkrétně i nezaměstnanost znevýhodněných osob. Řešení nezaměstnanosti znevýhodněných osob však zcela není tak jednoduché, jak se na první pohled zdá. I lidé, kteří nemají všechny předpoklady pro plnohodnotný výkon práce, dokáží a hlavně chtějí pracovat. Otázkou však je, kde?

Zaměstnavatelé při výběru nových zaměstnanců dávají přednost mladým, kvalifikovaným lidem s praxí, kteří nebudou pro podnik pouze zdrojem nákladů, ale hlavně přínosem nových nápadů.

Faktem je, že znevýhodněné osoby, ať už z jakéhokoliv důvodu, jsou na volném trhu práce těžce nebo zcela nezaměstnatelné. Není však vyloučeno, že nemohou být zaměstnány pod jinou organizací.

Tuto otázku dokáží vyřešit sociální družstva, která vznikají za účelem zaměstnání znevýhodněných osob a tím se snaží o jejich zpětnou integraci na trh práce. V případě, že sociální družstvo založí obec, popřípadě mikroregion, je toto družstvo schopno snížit nezaměstnanost a zároveň činnostmi, které budou vykonávat znevýhodnění, zajistit chybějící služby mikroregionu.

Vzhledem k tomu, že o tomto druhu podnikání není společnost dostatečně informována, není tento způsob zaměstnávání v České republice příliš rozvinutý. Přesto, i když málo, sociální družstva vznikají. Jejich činnost je zaměřena takovým způsobem, aby činnosti a služby nečinily problém žádnému znevýhodněnému.

2 Cíl a metodika

Cílem této bakalářské práce je zjistit možnost řešení regionálních potřeb obcí nebo mikroregionu pomocí sociálního družstva obcí/mikroregionu a zároveň snížit nezaměstnanost znevýhodněných osob.

Protože znám dobře venkovské prostředí svého dosavadního bydliště, zvolila jsem netradiční formu zpracování praktické části. Pokusila jsem se navrhnout řešení pro založení fiktivního sociálního družstva mikroregionu Dušejovsko. Tento mikroregion jsem si vybrala z toho důvodu, že bydlím v obci Hojkov, která je jeho součástí.

V úvodu praktické části jsem představila a charakterizovala mikroregion, dále jsem vymezila jeho potřeby, které vyplývají z výpovědí starostů obcí. Odpovědi jsem získala pomocí dotazníku s osmi otevřenými otázkami a také rozhovorem se starostkou obce Hojkov Miladou Duchanovou.

Hlavním podnětem pro založení družstva bylo zajištění služeb, které se v obcích nenachází, tedy zabezpečení pomoci starším občanům, přičemž by tyto činnosti vykonávaly ženy, které nemohou sehnat zaměstnání.

Sortiment služeb jsem určila dle věkové struktury potenciálních zákazníků a to nejen z údajů Českého statistického úřadu, ale také dle svého vlastního hlediska.

I přesto, že sociální družstvo sníží nezaměstnanost a pomůže obci či mikroregionu, setká se s nástrahami makroprostředí. I když studuji obor Obchodní podnikání, jen těžko lze říci, s jakými riziky a překážkami se sociální družstvo může setkat, vymezila jsem proto pouze fakta, která se mohou týkat všech známých druhů podnikání.

3 Literární rešerše

3.1 Sociální družstvo

Obecně neexistuje jednotný pohled na pojem sociální družstvo, přesto ho lze definovat takto:

Sociální družstvo je pojem, který se dříve užíval více v zahraničí, v dnešní době se však prosazuje i u nás. Jedná se o podnikatelské subjekty různé právní formy, které mají převažující znaky sociální ekonomiky, jejích cílů, priorit a vztahů uvnitř i ke svému okolí [1].

Hlavním cílem je plnit sociální funkci – zpravidla vytvářet pracovní místa pro znevýhodněné osoby a přitom plnit současně smysluplnou podnikatelskou roli. Výhodou sociálního družstva je kreativita, inovativnost a přizpůsobivost změnám [2].

Sociální družstva jsou zakládána nejen na principu integrace znevýhodněných osob do společnosti, ale také díky situaci, která vzniká na trhu. Jsou situace, kdy vzniká poptávka po zboží nebo službách, které nelze koupit v žádném supermarketu ani na internetu a i toto vede k založení sociálního družstva [1].

3.1.1 Sociální podnikání

Sociální podnikání řeší otázky zaměstnanosti, sociální soudržnosti a místního rozvoje a to prostřednictvím samostatné podnikatelské aktivity a účasti na trhu. Svou činností podporuje solidární chování, sociální začleňování a růst sociálního kapitálu zejména na místní úrovni s maximálním respektováním trvale udržitelného rozvoje. Zisk je používám přednostně pro rozvoj sociálního podniku anebo pro naplnění jeho obecně prospěšných cílů [3].

Koncept sociálního podnikání byl nejprve přijat v USA a to na počátku devadesátých let a dá se říci, že velmi pozitivně. Ale i přesto zde zůstalo sociální podnikání velmi širokým a poměrně nejasným pojmem.

V Evropě se tento koncept objevil počátkem devadesátých let, ale pouze v nejužším kruhu sociální ekonomie a v blízkém napojení na družstevnictví [4].

3.2 Znevýhodněné osoby

Znevýhodněné osoby můžeme definovat jako skupinu obyvatel, kteří jsou z určitého hlediska oproti ostatním skupinám lidí nějakým způsobem znevýhodněni, ať už na trhu práce, tak obecně ve společnosti. Jedná se především o:

- zdravotně postižené,
- duševně nemocné,
- etnické a národnostní menšiny,
- náboženské minority,
- osoby starší 50 let,
- osoby se záznamem v trestním rejstříku,
- dlouhodobě nezaměstnané,
- osoby vyléčené z drogové závislosti,
- rodiče na rodičovské dovolené,
- absolventy bez praxe,
- oběti domácího násilí,
- osoby bez přístřeší,
- seniory [4].

3.2.1 Zdravotně znevýhodněné osoby

Za zdravotně znevýhodněnou osobu se považuje fyzická osoba, která má takovou funkční poruchu zdravotního stavu, při které má zachovánu schopnost vykonávat soustavné zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost, ale její schopnosti být nebo zůstat pracovně začleněna, vykonávat dosavadní povolání nebo využít dosavadní

kvalifikaci nebo kvalifikaci získat jsou podstatně omezeny z důvodu jejího dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu [5].

3.2.2 Politika zaměstnanosti znevýhodněných osob v EU

Neexistuje jednotná evropská právní úprava, rozhodování a budování systémů podpory je ponecháno na národních úrovních. Také výsledky v jednotlivých evropských zemích jsou velmi rozdílné – liší se i systémy klasifikace zdravotního postižení (např. skandinávské země považují za zdravotně postižené extrémně vysoký podíl občanů, naopak „minimalizovat“ jejich podíl dokázaly některé střeoevropské země vč. např. Slovenska).

Zesiluje i společenská objednávka na vymezení se takových subjektů od klasických „chráněných dílen“ zřízených „pouze pro“ zaměstnávání OZP. Navíc je logické zahrnout mezi znevýhodněné zaměstnance i jiné typy znevýhodnění mimo okruh zdravotně postižených [6].

3.3 Historie a současnost sociálních družstev

Družstva zaměřená na zaměstnávání osob se zdravotním postižením mají tradici od dvacátých let 20. století, tedy po návratu válečných poškozců z 1. světové války.

Většina výrobních družstev invalidů vznikla po roce 1950, díky státní podpoře vzniklo nejprve cca 35 relativně velkých celků, zaměstnávajících tisíce lidí se zdravotním postižením. Mezi lety 1950 až 1970 následoval typický rozvoj řemesel (víc jak 15 hlavních oborů činnosti). Poté v letech 1970 – 1989 probíhal silný investiční rozvoj, který pokračoval i po rozpadu těchto velkých celků v letech 1992 až 1995. Investiční a technický rozvoj v letech 1995 – 2005 způsobil silný odklon od řemesel a orientace na kooperace se silnými partnery, a to zahraničními i nadnárodními (elektrotechnika, kabeláž, automotive a další obory).

Vedle cca 35 – 50 VDI působila na českém trhu ještě skupina 12 podniků – hospodářských zařízení Svazu invalidů, která nebyla družstvy, a všechny měly společný

název META a tvořily centrálně řízenou skupinu. Tyto podniky byly v letech 1992 až 1994 privatizovány, polovina jich zanikla a část jich působí dodnes v podobě společností s ručením omezeným a akciových společností.

I když se družstva rozdělila, část z nich si zachovala primární „integrační roli“, tzn. primárně se zaměřila na zaměstnanost vysokého počtu osob, a také těžce postižených členů a zaměstnanců. Některá se naopak vydala cestou k plné technické a obchodní konkurenceschopnosti s tím, že i při takovémto trendu zachovávají 50-60% podíl zaměstnanců se zdravotním postižením (zpravidla s lehčími typy postižení).

Vedle toho vznikala a dodnes vznikají družstva nová, zpravidla s menším počtem členů a zaměstnanců, často specializovaná oborem činnosti.

Dnešní podpora VDI se neliší od nástrojů podpory ostatních typů a právních forem „zaměstnavatelů s více než 50 % OZP“ [6].

3.4 Pojem sociální družstvo v české legislativě

Situace v České republice je charakterizována skutečností, že česká legislativa - jako legislativa většiny zemí EU nezná pojem sociální družstvo. Problém je umocněn tím, že v naší zemi (a v podstatě ve všech zemích regionu střední a východní Evropy) je naprosto nedostatečně znám pojem a obsah sociální ekonomiky. Osvěta v tomto smyslu není zatím dostatečná, ale problém je i v přístupu představitelů státní administrativy a politické reprezentace k této otázce, tj. často její apriorní odmítání, navzdory tomu, že orgány Evropské unie tento typ podnikání (sociální podnikání) uznávají a podporují ho. Zatím je tedy v podmínkách České republiky velmi problematické založit sociální družstvo, protože takový krok nemá oporu v národní legislativě a zakladatelé nemohou počítat se specifickou podporou dotační nebo daňovou, která by kompenzovala jejich vyšší podíl sociální funkce.

V širším slova smyslu lze považovat jistou část výrobních družstev „invalidů“ (vedle občanských sdružení, obcí a měst, OSVČ) za jakési předstupně družstev sociálních. Vzhledem k tomu, že tato družstva jsou desítky let tradičně součástí svazu výrobních družstev, považuje jeho vedení za naprosto přirozené, že vyvíjí aktivity

směřující nejenom k prohloubení osvěty problematiky směrem ke státní administrativě a zákonodárným orgánům, ale i k přijetí odpovídajících právních norem, které by tuto otázku řešily. V tomto svém úsilí má velkou podporu Družstevní asociace ČR, která rovněž svými cestami a dostupnými prostředky usiluje o nápravu aktuálního stavu [7].

V České republice je zájem definovat třetí sektor a sociální ekonomiku. Subjektem sociální ekonomiky je typ družstva, který zaměstnává znevýhodněné osoby nebo občanské sdružení, obecně prospěšná společnost, nadace a nadační fond, který vykonává jako doplňkovou také ekonomickou činnost. Na družstvo je pohlíženo jako na podnikatelský subjekt, vzniká podle obchodního zákoníku. Zákon o zaměstnanosti definuje chráněné pracovní místo a chráněnou pracovní dílnu. Občanská sdružení se nezakládají k dosahování zisku. Důvodem pro získávání finančních prostředků vlastními komerčními aktivitami je zajištění prostředků na vlastní projekty a poslání. Výdělečná činnost sdružení není zakázána. Nesmí však být hlavním cílem sdružení, ale pouze prostředkem k dosažení jeho cíle. Obecně prospěšná společnost poskytuje veřejnosti obecně prospěšné služby za předem stanovených a pro všechny uživatele stejných podmínek a její hospodářský výsledek (zisk) nesmí být použit ve prospěch zakladatelů, členů jejích orgánů nebo zaměstnanců a musí být použit na poskytování těch služeb, pro které byla společnost založena. Činnost nadací i nadačních fondů je zaměřena na dosahování obecně prospěšných cílů: rozvoj duchovních hodnot, ochrana lidských práv nebo jiných humanitárních hodnot, ochrana přírodního prostředí, kulturních památek a tradic a rozvoj vědy, vzdělání, tělovýchovy a sportu [8].

3.5 Založení sociálního družstva

Družstvo je právnickou osobou, která vzniká dnem zápisu do obchodního rejstříku. Zápisu družstva do obchodního rejstříku předchází založení družstva. Před podáním návrhu na zápis družstva do obchodního rejstříku musí být splacena zákonem stanovená část zapisovaného základního kapitálu a pro družstvo musí být vydána živnostenská oprávnění k činnostem, které mají být předmětem podnikání družstva. Pro založení družstva se vyžaduje konání ustavující schůze družstva.

Na ustavující schůzi dojde k založení družstva, pokud se této schůze zúčastní zájemci o založení družstva v počtu alespoň 5 osob, anebo alespoň 2 právnických osob, nebo kombinace, kteří:

- určí zapisovaný základní kapitál družstva,
- schválí stanovy,
- zvolí volené orgány družstva podle schválených stanov,
- určí ze svého středu osobu a způsob, jakým mají být této osobě do 15 dnů od konání ustavující schůze družstva splaceny základní členské vklady nebo vstupní vklady, popřípadě též další členské vklady tak, aby byla splacena alespoň polovina zapisovaného základního kapitálu
- a zaváží se k členským vkladům dosahujícím výše určeného zapisovaného základního kapitálu.

V případě založení obecního družstva jsou možné kombinace zakládajících členů následující:

- obec + obec, případně více obcí,
- obec + občanské sdružení, či jiná nezisková organizace,
- obec + 4 fyzické osoby,
- obec + mikroregion (MAS),
- obec + podnikatelský subjekt/-y.

Průběh ustavující schůze družstva musí být osvědčen notářským zápisem, jehož přílohou je seznam členů a výše jednotlivých členských vkladů, k nimž se na ustavující schůzi družstva zavázali. Vedle tohoto notářského zápisu musí být pořízen další notářský zápis, a to o rozhodnutí ustavující schůze družstva o schválení stanov, který musí obsahovat též schválený text stanov [9].

3.6 Zahraniční sociální družstva

Podle dostupných informací a studií se družstva ve všech svých podobách podílejí nejméně 8 % na zaměstnanosti v Evropské unii.

Tradice italských družstev je podložena samostatným zákonem (381/1991), který obsahuje pravděpodobně nejpropracovanější úpravu sociálního družstva. Existují zde dva typy sociálních družstev:

- Typ A) je zaměřený na poskytování sociálních a zdravotních služeb a vzdělávání,
- Typ B) zaměřený na zaměstnávání, tedy na začleňování znevýhodněných osob do společnosti.

Sociální družstva působí v několika zemích Evropy, ale skutečností ovšem zůstává, že kromě Itálie je legislativně upravena jejich podoba pouze v Belgii, Portugalsku a ve Francii, která přijala roku 2001 zákon o sociálních družstvech [1].

3.6.1 Pack - IT Group

Pack – IT Group je společnost s ručením omezeným se symbolickou garancí společnosti, kterou většinou zakládají neprofitní organizace. Pack – IT Group nemá kapitálové podílníky, ale má členy, kteří fungují jako garanti místo akcionářů. Tito garanti přispěli symbolickým vkladem jedné libry, a tou ručí za závazky společnosti v případě ukončení její obchodní činnosti.

Jedná se o sociální podnik, protože pomáhá s podporou zaměstnání určitých hůře uplatňujících se skupin na trhu práce. Jde o lidi, kteří mají různá postižení jako například Downův syndrom, neslyší nebo trpí poruchami učení. Jiní prošli vězením nebo se vymanili z drogové závislosti.

Hlavní činností této společnosti je balení a expedice. Firma funguje na konceptu tzv. „trojího prospěchu“- jde o prospěch ekonomický, sociální a environmentální, což v praxi znamená, že se snaží recyklovat vše, co se dá [10].

3.6.2 Integra Slovakia

Integra Slovakia je organizace s hybridní strukturou, tvořená neziskovou a komerční investiční organizací. Mezi činnosti Nadace Integra, jakožto neziskové organizace, patří školení, vývoj podnikatelských plánů, poradenství a sociální audity. Naproti tomu mezi činnosti proziskové organizace Družstvo Integra (Integra Cooperative) můžeme zařadit hloubkové prověrky, půjčky, záruky, vlastní kapitál a řízení portfolia.

Již v roce 1991 se slovenští partneři rozhodli vybudovat poradenskou firmu, která nabízela konzultační služby v oblasti strojírenských a obecných pracovních postupů ve Slovenské republice. Po čase si uvědomili, že jejich poplatky za služby jsou velmi vysoké, a proto si je malé či středně velké firmy a neziskové organizace nemohly dovolit. Uvědomili si, že k tomu, aby mohli uskutečnit svůj plán, musí založit jiný model než komerční poradenskou společnost zaměřenou na maximalizaci zisku. V roce 1995 tedy vznikla nadace Integra. Tato nadace měla za cíl podporovat stávající i nově vznikající podniky, které usilují o naplnění sociální vize. S cílem zajistit pro tyto podniky potřebný kapitál se v téže roce jako soukromý investiční partner k nadaci přidružila družstevní společnost Integra Cooperative.

Družstevní podnik Integra Cooperative má v současné době 55 členů, mezi které patří jak investoři, tak klienti, tedy partnerské společnosti. Většina investorů pochází ze severní Ameriky, Anglie a kontinentální západní Evropy. Do družstva vstupují s dvěma druhy očekávání. Za prvé chtějí, aby jejich práce měla sociální dopad, to bývá hlavní motivace. Za druhé vstupují do družstva s investičním očekáváním, že svou investici dostanou zpět i s přiměřeným výnosem [10].

3.7 Sociální družstva v ČR

Jak už bylo řečeno, sociální družstva se nacházejí i v České republice. Sice jich tu není mnoho, ale myslím, že stojí za to si o nich říct základní informace.

3.7.1 Znovoz, sociální družstvo, chráněná dílna

Sociální družstvo Znovoz se nachází ve Znojmě a bylo založeno 06. 09. 2006. V současné době družstvo zaměstnává 38 pracovníků, z toho pouze 7 bez zdravotního znevýhodnění. Znovoz má dva hlavní cíle:

- zaměstnávat zdravotně znevýhodněné, bez ohledu na věk i zdravotní znevýhodnění, zaměstnávat pracovníky bez zdravotního znevýhodnění, jedná se o tzv. těžce zaměstnavatelné - pracovníky v předdůchodovém věku, maminky po mateřské dovolené,
- poskytovat pomoc zdravotně znevýhodněným ve spolupráci s občanským sdružením Vozíčkáři Znojemska [11].

Družstvo nabízí:

- výrobu a prodej upomínkových předmětů,
- výrobu a prodej dekorace ze skla a suché vazby,
- malbu na keramiku a sklo,
- výrobu a prodej upomínkových předmětů ze dřeva [5].

3.7.2 Sociální družstvo Jiřinka

Sociální družstvo Jiřinka se nachází ve Starém Jičíně a jejími hlavními činnostmi jsou:

- zachování starých lidových tradic a zvyků,
- seznamování široké veřejnosti s dávno zapomenutými řemesly.

Do budoucna Jiřinka připravuje pořádání rukodělných kurzů pro veřejnost [12].

3.7.3 Senza družstvo

Senza je družstvo sociálního typu, které vzniklo 7. 11. 2000 a nachází se v Prostějově. Provozuje chráněnou dílnu jako součást komplexu služeb sociální péče pro znevýhodněné, handicapované skupiny obyvatelstva a v souvislosti s tím i poskytování

služeb veřejnosti. V současnosti pracuje v družstvu 38 zaměstnanců. Pro každého byla vypracována speciální pracovní náplň, podle jejich zdravotního stavu a schopností.

Chráněná dílna má tyto provozy:

- prádelnu, která zajišťuje praní, žehlení a drobné opravy prádla,
- šicí dílnu, kde se opravují oděvy,
- univerzální dílnu, která zabezpečuje dílčí výrobní operace.

Přestože chráněná dílna je závislá na finanční podpoře státu a podnikatelských subjektů, dokázala najít cestu k dlouhodobému zaměstnání osob se zdravotním postižením [5].

3.8 Družstva obcí a mikroregionu

Nejvhodnějším prostředím pro svépomocné podnikání, tedy i pro sociální podnikání, je venkov. Nejen z důvodu, že se zde lidé lépe znají a mohou si důvěřovat, ale hlavním motivem bývá i vyřešení určitého problému, který se nachází v dané obci.

Družstva mohou být různě zaměřena:

- poskytování technických služeb,
- pomoc při organizaci společenských akcí,
- zajišťování služeb v oblasti cestovního ruchu,
- vývařovna s rozvozem jídla,
- hostinská činnost,
- ekologická činnost,
- zemědělská činnost.

Mikroregion – skupina obcí je ideální pro vznik sociálního družstva. Členy se mnou stát jak samotné obce, neziskové organizace a sdružení nebo i podnikatelé, tak

i samotní občané. Při vzniku sociálního družstva je vždy nutno vycházet z konkrétních potřeb zakladatelů, snahou je tedy vyřešit jejich problémy.

Vznik sociálního družstva obcí/mikroregionu nemůže být samozřejmě spojen s porušováním pravidel hospodářské soutěže, zvýhodňováním oproti jiným konkurentům v rozporu se zákonem [1].

3.9 Potenciální zákazníci sociálního družstva

Každému z uvedených zákazníků, tj. obcím, fyzickým osobám i podnikatelům lze lokálně nabízet služby, které v místě nejsou doposud uspokojovány, případně jsou uspokojovány, ale obce si je řeší individuálně a neefektivně. Ve většině malých obcí chybí např. prádelenské služby, vývařovna, vč. diabetické stravy. Z pohledu samotných obcí, jako potenciálních zákazníků družstva, je alespoň v první fázi nejlépe představitelné zajištění úklidu v obcích a údržba veřejné zeleně.

V případě obcí může jít například o činnosti:

- úklid a údržba obce,
- organizace kulturních a společenských akcí,
- práce v lese,
- technické služby mikroregionu,
- údržba osvětlení.

Fyzické osoby požadují:

- drobné práce na zahradě,
- pečovatelskou službu,
- úklid, drobné nákupy,
- dovoz obědů,
- prádelenské služby.

Podnikatelé mají zájem o:

- sečení trávy, ostrahu a údržbu objektů,

- drobné montážní práce,
- kompletaci zboží [9].

3.10 Sociální družstvo a konkurence

Zdrojem financí rozvíjejícího se sociálního družstva, které zaměstnává znevýhodněné osoby, mohou být dotace. Družstvo tedy využívá příspěvků z podpory aktivní politiky zaměstnanosti státu. Prostředky slouží ke kompenzaci handicapů, vyrovnání následků existujícího znevýhodnění. I peníze z projektů a grantů mohou splnit podobnou roli a jsou přístupné všem konkurentům, kteří splní určité podmínky [1].

3.11 Finanční podpora

Je třeba upozornit na skutečnost, že dotace, příspěvky a další formy externí podpory by neměly být hlavním důvodem pro založení sociálního družstva. Založení sociálního družstva by mělo stát na kvalitním podnikatelském záměru a i když se nebude jednat o klasickou formu podnikání, primárně zaměřeného na zisk, neměl by hospodářský výsledek družstva dlouhodobě vykazovat ztrátu.

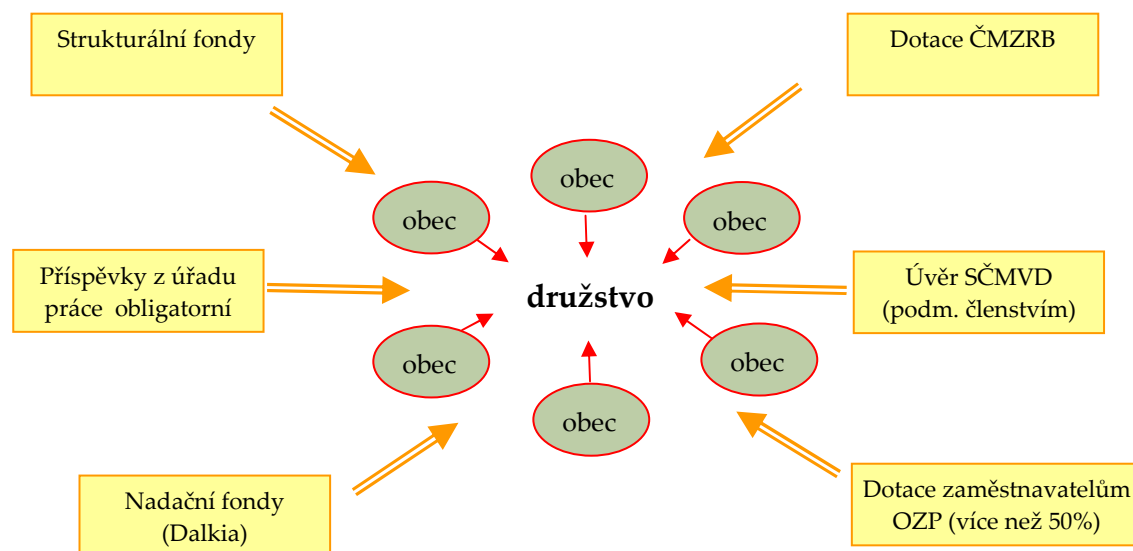
Každá dotace a příspěvek má svůj účel. V případě dotací zaměstnavatelům osob se zdravotním postižením se jedná o kompenzaci snížené pracovní výkonnosti, dotace na veřejně prospěšné práce řeší situaci dlouhodobě nezaměstnaných apod. Stejně je tomu u dotací z evropských programů. U těchto dotací se zpravidla objevuje pojem „udržitelnost“. Žadatel ji musí zajistit několik let po realizaci projektu. Z tohoto důvodu je důležité myslet ještě před podáním projektu na to, co bude po jeho realizaci. Věříme, že právě sociální družstvo, jako kolektivní forma podnikání, má ideální předpoklady princip trvalé udržitelnosti naplňovat.

Vyšší procento kofinancování projektu v případě družstva, jako žadatele o dotaci, by mělo být kompenzováno nabídkou výrobků a služeb za úplatu. Pokud dotace ve výši

50 – 60 % nákladů nezajistí životaschopnost projektu po jeho realizaci, pak o dotaci nemá smysl žádat. Základem je kvalitně zpracovaný podnikatelský záměr.

Následující schéma viz obrázek 1 uvádí celou škálu různých zdrojů financování provozu a rozvoje sociálního družstva obcí.

Obrázek 1: Financování provozu a rozvoje sociálního družstva obcí

Formy podpory lze čerpat na rozvoj podnikání, na zajištění provozu a dokonce na samotné založení sociálního družstva.

Relativně nejjednodušší z hlediska administrativy jsou dotace a příspěvky úřadů práce a nadačního fondu Dalkia. Obtížnější je zajišťování dotací z evropských programů, nicméně, právě zde lze získat významné investiční a neinvestiční prostředky zejména na rozvoj podnikání a rozvoj lidských zdrojů [9].

Aktuální je Výzva pro předkládání individuálních projektů OP LZZ oblast podpory 3.3 Integrace sociálně vyloučených skupin na trh práce.

Cílem je posílení pracovní integrace osob ohrožených sociálním vyloučením či sociálně vyloučených, odstraňování bariér znesnadňujících jejich rovnocenný vstup a udržení se na trhu práce.

Specifické cíle:

- podpora a rozvoj poradenských služeb a jejich aplikací, vedoucí k aktivizaci a motivaci k vyhledávání zaměstnání a jeho udržení prostřednictvím nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti,
- podpora a rozvoj speciálních zaměstnaneckých nástrojů a opatření k realizaci nových cest k začleňování a k návratu znevýhodněných osob na trh práce, k jejich sociální a pracovní integraci,
- podpora tvorby a aplikace integrovaných programů pro skupiny znevýhodněné na trhu práce založených na zapojení místních společenství a občanských iniciativ, sociálních partnerů, podniků na všech úrovních.

Cílové skupiny

Cílovou skupinou této oblasti podpory jsou osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené. Cílová skupina je rozdělena do dvou podskupin (Přímé intervence a Intervence po resocializaci).

a) Podskupina Přímá intervence je zaměřena na osoby, které vyžadují zvýšenou péči při zprostředkování zaměstnání, ale jejich sociokulturní status jim umožňuje vstoupit do programů zaměstnanosti bez nutnosti nejdříve absolvovat programy sociální integrace. Navíc jsou v této podskupině uvedeni váleční veteráni, což jsou fyzické osoby, které byly minimálně 1 měsíc nasazeny do válečných konfliktů.

Přímá intervence

- osoby do 25 let věku a mladiství do 18 let bez kvalifikace nebo s nízkou úrovní kvalifikace,
- fyzické osoby starší 50 let,
- etnické menšiny a osoby z jiného sociokulturního prostředí,
- osoby se zdravotním postižením,
- osoby pečující o osobu blízkou,

- imigranti a azylanti - skupina přistěhovalců v ČR, která zahrnuje nelegální imigranty, žadatele o azyl, uznané azylanty, cizince s uděleným vízem k pobytu nad 90 dnů, dlouhodobým nebo trvalým pobytem v ČR,
- váleční veteráni – fyzické osoby, které byly minimálně 1 měsíc nasazeny do válečných konfliktů, válečných misí, apod.

b) Pro specifické skupiny osob uvedené v podskupině Intervence po resocializaci bude tato oblast podpory úzce navazovat na výstupy, které zabezpečují sociální podmínky umožňující vstup do programů zaměstnanosti a následně plnohodnotný vstup na trh práce. Cílovou skupinou jsou tedy osoby, které bez předchozí sociální integrace není možné přímo zařadit do programů zaměstnanosti.

Intervence po resocializaci

- osoby před propuštěním ze zařízení pro výkon trestu odnětí svobody – fyzické osoby, které se připravují na propuštění ze zařízení pro výkon trestu odnětí svobody a začlenění do společnosti a na trh práce,
- fyzické osoby po ukončení výkonu trestu odnětí svobody,
- osoby do 26 let věku vyrůstající bez rodin,
- osoby závislé na návykových látkách.

Typy projektů:

- regionální individuální projekty,
- nadregionální individuální projekty.

Popis regionálního individuálního projektu:

Regionální individuální projekty jsou určeny pro cílové skupiny na území v rámci jednoho kraje a musí být uskutečněny v kraji, pro který byly schváleny. Sídlo žadatele (předkladatele regionálního projektu) může být kdekoliv na území České republiky, ale činnosti projektu musí být v rozhodující míře uskutečněny v regionu, pro který byla žádost podávána a který bude mít z realizace projektu prospěch. Případné uskutečnění činnosti v sousedícím regionu musí být řádně zdůvodněno v žádosti a je přípustné,

pouze pokud je nezbytné pro dosažení cílů projektu. Příslušníci cílových skupin – občané ČR, občané EU (jiní než občané ČR) s platným „Průkazem o povolení k pobytu pro státního příslušníka členského státu EU,“ občané dalších států s platným povolením k zaměstnání – musí mít v regionu, ve kterém se projekt realizuje, místo pobytu nebo zde musí být zaměstnáni.

Popis nadregionálního individuálního projektu:

Nadregionální individuální projekty jsou určeny pro cílové skupiny z dvou a více krajů (popř. z celé republiky, s výjimkou hl. m. Prahy). Jednotlivé činnosti těchto nadregionálních projektů mohou být organizovány na libovolném odůvodnitelném místě v ČR [13].

4 Praktická část

4.1 Charakteristika mikroregionu Dušejovsko

Mikroregion Dušejovsko se rozkládá v kraji Vysočina, okres Jihlava. Sdružení obcí bylo založeno na setkání starostů dne 22. září 1999 v Dušejově. Zakládajícími členy bylo šest obcí – Boršov, Dušejov, Hojkov, Hubenov, Milíčov a Mirošov. Počet členských obcí se od vzniku rozšířil o obce Cejle, Dvorce, Ježená a Opatov viz obrázek 2 a 3. Za vznikem mikroregionu stál zájem jednotlivých obcí a jejich starostů řešit záležitosti týkající se více obcí mikroregionu společnými silami.

Dominujícím znakem mikroregionu jsou populačně malé obce do 200 obyvatel viz tabulka 1. Takovýchto obcí je v současné době na Dušejovsku osm, pouze Dušejov a Cejle tuto hranici překračují. Průměrná populační velikost obce je tedy 205 obyvatel.

Průměrná věková struktura obyvatel se pohybuje okolo čtyřiceti let jak u žen, tak u mužů viz tabulka 1. V důsledku posunu věkových kategorií se zvýšil podíl osob v důchodovém věku a došlo k poklesu podílu i počtu osob ve věkové skupině mladých lidí do patnácti let.

Dopravní polohu mikroregionu Dušejovsko nelze charakterizovat jednoznačně. Jeho územím sice neprochází žádná silnice první třídy, přesto je jeho pozice v dopravní síti do jisté míry posilována blízkostí krajského města Jihlava. Ovšem je nutno říci, že dopravní obslužnost, kromě obcí Dušejov a Hubenov, je velmi nízká. Autobusy do ostatních obcí jezdí maximálně pětkrát denně v pracovních dnech, o víkendu pouze jednou. Negativem dopravní polohy je i to, že pouze jedna obec leží u železniční tratě. V důsledku špatné autobusové dopravy roste podíl automobilové dopravy.

Přestože narůstá význam služeb, jsou zastupovány pouze v některých obcích. Služby, které uspokojují přímé potřeby obyvatel – holičství a kadeřnictví jsou zajištěny pouze v Dušejově. Vzhledem k tomu, že roste počet živnostníků, výrobní a opravárenské služby se nachází ve všech obcích. Prodejna potravinářského zboží je umístěna v šesti obcích mikroregionu viz tabulka 1. Obyvatelé zbylých čtyř obcí musí za nákupy dojíždět, a to buď do jiné obce mikroregionu nebo do některého z městských center. Ovšem například starší občané, z důvodu zhoršeného zdravotního stavu, tyto cesty podstupovat nemohou. Starší občané se zdravotními problémy často nemohou

podstupovat cesty za nákupy ani v rámci obce, kde prodejna umístěna je, i když pro zdravého občana je v dané obci docházková vzdálenost naprosto dostačující a přijatelná a pohybuje se do deseti minut. Dané prodejny potravinářského zboží mají navíc omezený sortiment jak šíří, tak hloubkou. Proto občan požadující širší výběr musí opět podstoupit cestu do městského centra. To lze považovat za nedostačující standard základní vybavenosti obcí. Poštovní služby jsou koncentrovány pouze do obce Dušejov, ostatní služby lze pak nalézt v městských centrech.

Školská zařízení v mikroregionu Dušejovsko zajišťují pouze základní školní vzdělání a předškolní výchovu. Mateřská škola se nachází pouze v obci Dušejov. Za středním vzděláním a vysokoškolským vzděláním musí studenti vyjíždět mimo region, nejčastěji do Jihlavy nebo do Pelhřimova.

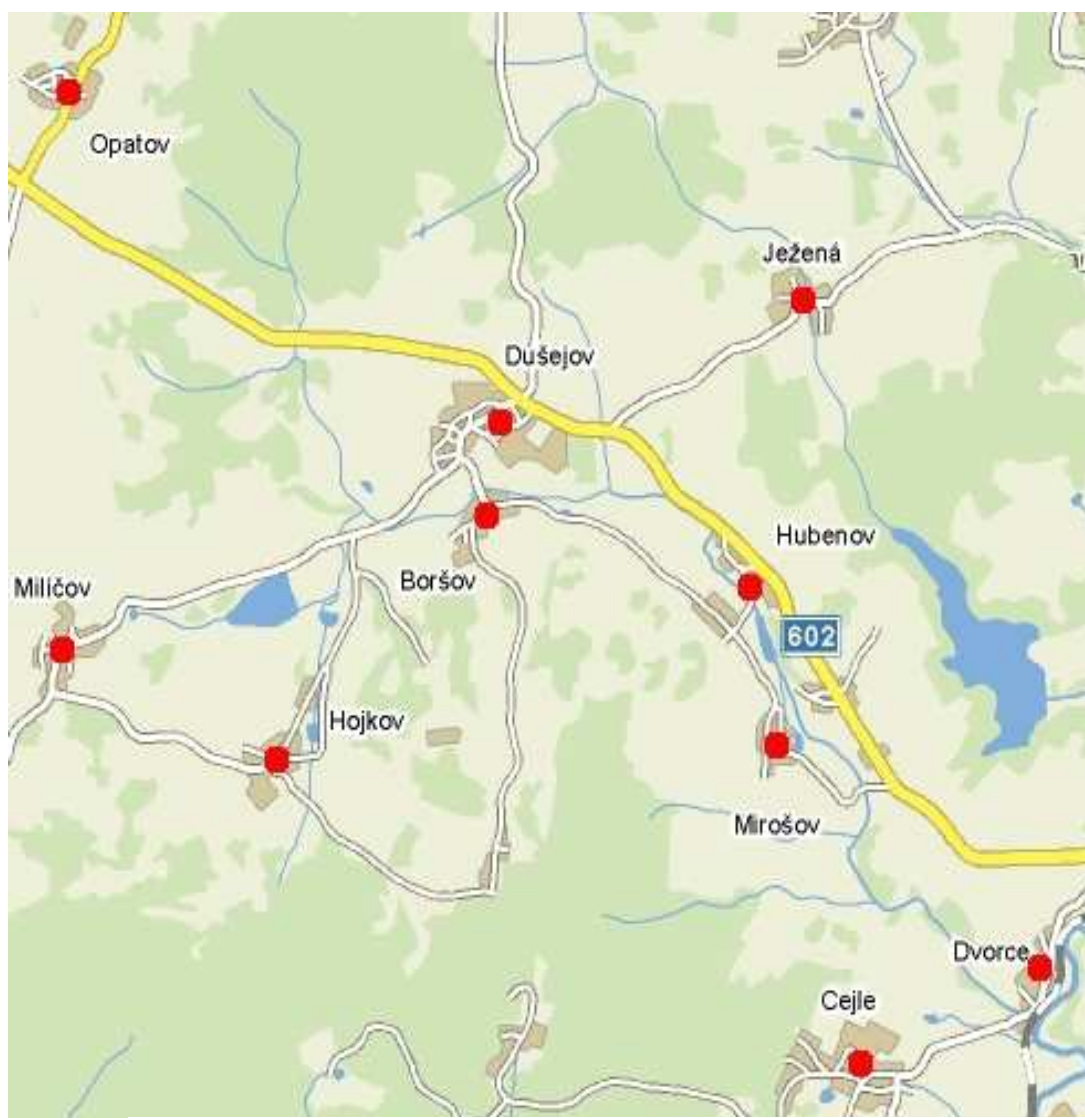
Kulturní zařízení v mikroregionu jsou zastoupena nejvíce knihovnami a kulturními domy, které se nachází v každé obci. Za velmi významnou činnost lze považovat aktivity Svazu dobrovolných hasičů, kteří pořádají pravidelné hasičské soutěže, kde se reprezentují jednotlivá soutěžní družstva.

Obce mikroregionu nabízí také sportovní vyžití. Nejvhodnější a také nejvyužívanější je pěší turistka, zejména návštěva přírodního parku Čerínek, který je vhodný i k zimním sportům. Nedaleko sjezdovky se nachází celoročně fungující turistická chata.

Základem zdravotní péče je síť praktických lékařů a zdravotních středisek, která se nachází v Dušejově a v Cejli viz tabulka 1. Zdravotní péči zajišťují tři lékaři- praktický lékař, dětský lékař a stomatolog.

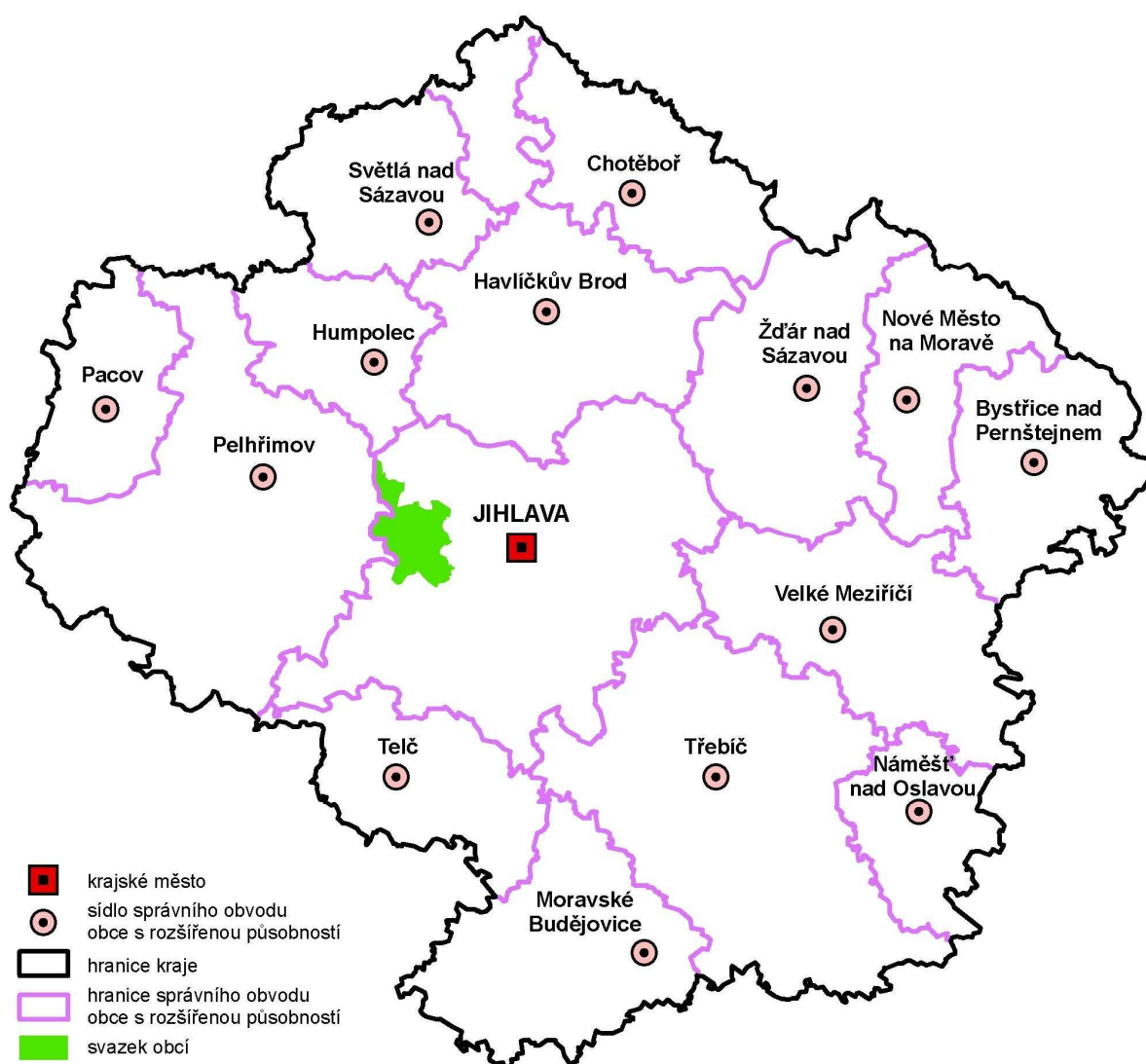
Předností mikroregionu je krásná členitá příroda s mnoha přírodními památkami. Nejvýznamnější a také nejkrásnější je přírodní park Čerínek. V obci Mirošov lze navštívit barokní kostel sv. Josefa, smírčí kříž a smírčí kámen. Na území mikroregionu se nachází řada mohutných starých stromů, některé z nich jsou chráněny jako tzv. památné stromy – jilm z Dušejova, lípa v Milíčově, lípa velkolistá pod vrcholem Čerínku. Z významných lokalit je důležité uvést přírodní rezervaci Nad Svitákem, přírodní památku Na skalce a Hojkovské rašeliniště, Čertův hrádek, Mešnice, Kolomazné pece a Skalní mísy.

Obrázek 2: Mapa mikroregionu

Zdroj: www.mapy.cz

Obrázek 3: Lokalizace mikroregionu v rámci kraje Vysočina

Zdroj: www.kr-vysocina.cz

Tabulka 1: Základní statistická data obcí

Obec	Ukazatele				Instituce				
	Počet obyvatel	Průměrný věk v letech		Katastrální výměra v ha	Pošta	Škola	Zdravotnické zařízení	Policie	Obchod
		ženy	muži						
Boršov	138	39,6	37,1	256	ne	ne	ne	ne	ne
Cejle	426	41,6	39,9	1272	ne	ano	ano	ne	ano
Dušejov	407	38,5	35,6	490	ano	ano	ano	ne	ano
Dvorce	168	45,5	44,8	343	ne	ne	ne	ne	ano
Hojkov	157	46,4	42,9	642	ne	ne	ne	ne	ano
Hubenov	131	41,9	41,2	256	ne	ne	ne	ne	ano
Ježená	124	43,3	36,5	446	ne	ne	ne	ne	ne
Milíčov	125	46	42,7	651	ne	ne	ne	ne	ne
Mirošov	179	45	38,8	412	ne	ne	ne	ne	ne
Opatov	192	40,8	41,8	675	ne	ne	ne	ne	ano

Zdroj: ČSÚ

4.2 Potřeby mikroregionu

Potřeby mikroregionu jsou patrné z rozhovoru se starosty obcí Dušejov (Zdeňka Tajovská), Hojkov (Milada Duchanová) a Ježená (Miroslav Brávek). Všichni starostové se shodli na nedostačujícím sortimentu služeb, které mikroregion nabízí.

V mikroregionu zcela chybí služby typu:

- čistírny a prádelny,
- fotografické služby,
- půjčovny motorových vozidel,
- autodoprava,
- půjčovny průmyslového zboží,
- zahradnictví,
- opravy obuvi a
- sociální služby.

V důsledku tohoto musí obyvatelé vyjíždět do města, aby uspokojili svoji potřebu.

Již v charakteristice bylo řečeno, že poloha mikroregionu se nenachází na frekventovaném místě. Kvalitně zajištěná dopravní obslužnost linkovou autobusovou dopravou v pracovní dny je v Dušejově a Hubenově, rozdíl oproti ostatním obcím je velmi patrný.

Velmi významná potřeba je také kulturní vyžití, které je v obcích velmi nedostačující. V mikroregionu se nachází pouze knihovny a kulturní domy. Přestože se v kulturních domech konají několikrát do roka kulturní akce (masopustní a pouťová zábava, ples), nejsou jejich prostory dostatečně využívány. Za zábavou cestují obyvatelé do nejbližšího města Jihlavy, kde se nachází kromě multikina mnoho příležitostí, jak strávit volný čas.

Prodejny potravinářského zboží, jakožto základní potřeba také není uspokojována ve všech obcích. Z tabulky 1 je patrné, že maloobchodní jednotky se nachází pouze v šesti obcích, obyvatelé zbylých čtyř obcí nemají možnost vlastního nákupu přímo v obci.

V současné době je velmi aktuální projekt Sběrného dvora, který by sloužil všem občanům mikroregionu. Tento projekt obce nejsou schopny financovat samy, proto žádají jménem celého mikroregionu o dotaci, která by umožnila tuto výstavbu.

4.3 Makroekonomické prostředí

I přesto, že v České republice dosud nebylo založeno žádné sociální družstvo obcí/mikroregionu, podnětem pro jeho vznik bylo zajištění potřebných služeb, které se v mikroregionu nenachází. Tyto služby lze samozřejmě objednat, to ale nedovoluje ekonomická úroveň obyvatel. Z tohoto již plyne další důvod. Tím, že je družstvo sociální, nabízí sociální pomoc i v tom ohledu, že služby budou levnější a tím přijatelnější pro zákazníky. Vznik sociálního družstva přinese mnoho užitečného jak pro obyvatele v roli zákazníků, tak pro obyvatele v roli zaměstnanců.

Každý podnik, ať už jde o nově vznikající podnikání nebo o stávající podniky, se potýká s makroekonomickými problémy. Je mnoho faktorů, které ovlivňují podnikání - ekonomické, sociální, ekologické, politicko-legislativní a techniko-technologické. Cílem je odstranit překážky, které ztěžují podnikání a získat stálý okruh zákazníků, kteří družstvu dají svoji důvěru.

4.3.1 Ekonomické faktory

Celý mikroregion se nachází na Vysočině, která patří republikově mezi kraje, kde důchodci pobírají poměrně malé starobní důchody viz obrázek 4. Stejný problém nastává i v oblasti průměrné mzdy, kde zaměstnaní lidé pobírají podprůměrnou hrubou měsíční mzdu viz obrázek 5. Z tohoto důvodu je nutné úměrně přizpůsobit úroveň cen služeb tak, aby jejich výše co nejméně zatěžovala rozpočet každého zákazníka.

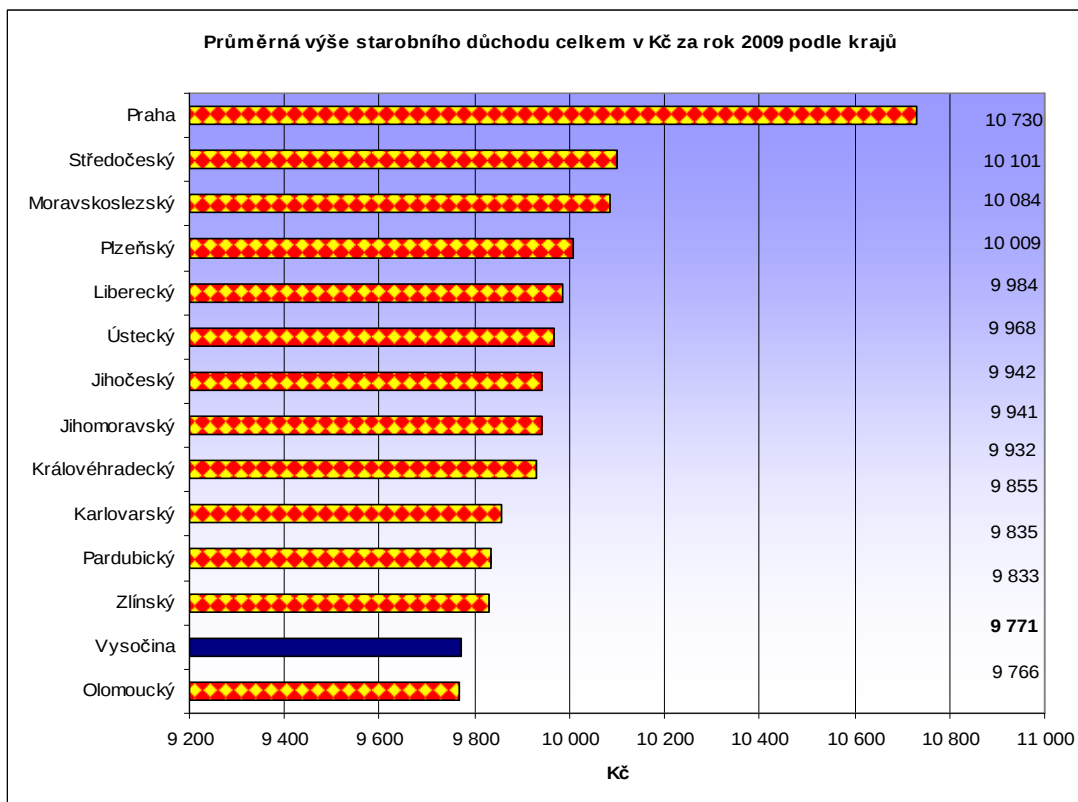
Současná ekonomická krize zatěžuje negativně jak příjmovou, tak výdajovou stránku státního rozpočtu. Při vysokých deficitech státního rozpočtu může být za určitých podmínek zákonodárnými orgány teoreticky pozastavena valorizace důchodů. V případě růstu cenové hladiny a současném nevalorizování důchodů by reálná hodnota důchodů klesala a v důsledku toho by mohla klesat kupní síla příjemců důchodů.

Přestože by bylo toto družstvo sociální, i tak musí být konkurenceschopné ve vztahu k ostatním institucím, které nabízejí služby podobného charakteru, ačkoliv se nacházejí v nejbližších městech Jihlava a Pelhřimov. Tento problém by mohla pomoci vyřešit Dotace z OP LZZ, která má podpořit sociální podnikání. V rámci tohoto

projektu jde o podporu vzniku a rozvoj nových podnikatelských aktivit zaměřených právě na toto podnikání.

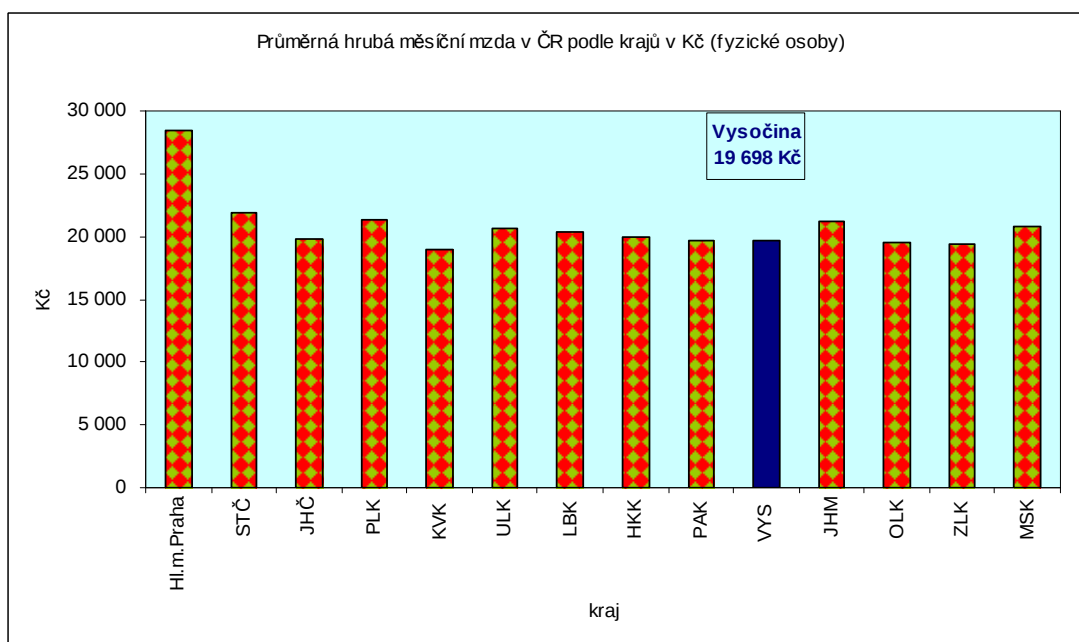
V opačném případě, pokud by družstvo nedostalo finanční pomoc, nemohlo by uskutečnit svou činnost, která je zpočátku finančně náročná.

Obrázek 4: Průměrná výše starobního důchodu celkem v Kč za rok 2009 podle krajů

Zdroj: ČSÚ

Obrázek 5: Průměrná měsíční mzda v ČR podle krajů v Kč (fyzické osoby)

Zdroj: Statistický bulletin - kraj Vysočina za rok 2009

4.3.2 Sociální faktory

Důležitými sociálními faktory jsou vyšší průměrný věk populace viz tabulka 1 s nižším stupněm vzdělání viz obrázek 6 a nezaměstnanost viz obrázek 7, které v tomto případě nepředstavují žádnou hrozbu, spíše naopak. Sociální družstvo se tedy na tyto skutečnosti zaměřilo a rozhodlo se je řešit právě tím, že nabídne služby pro skupiny starších lidí, přičemž zaměstná ženy na rodičovské dovolené, po rodičovské dovolené a starší ženy, které ztratily práci.

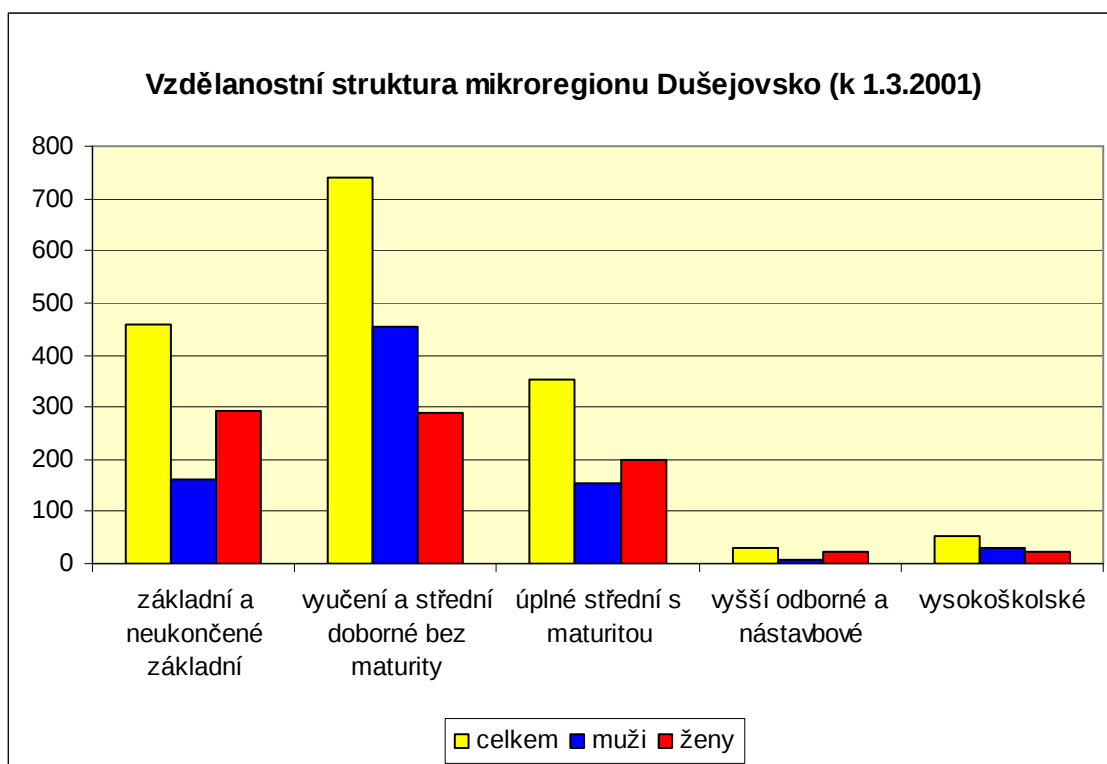
Přijmutí nových nápadů a jiného systému podnikání by nebylo snadné už z důvodu ukotveného stereotypu a konzervatismu, které se raději drží zaběhnutých vzorců a schémat chování.

Největší rizika a hrozby se skrývají uvnitř družstva, ve vztazích zakladatelů a stakeholderů. Možná i toto je důvod, proč dosud nevzniklo žádné sociální družstvo

obcí/mikroregionu. Vždy je lepší rozhodovat sám než věnovat energii a podnikavost kolektivnímu zájmu.

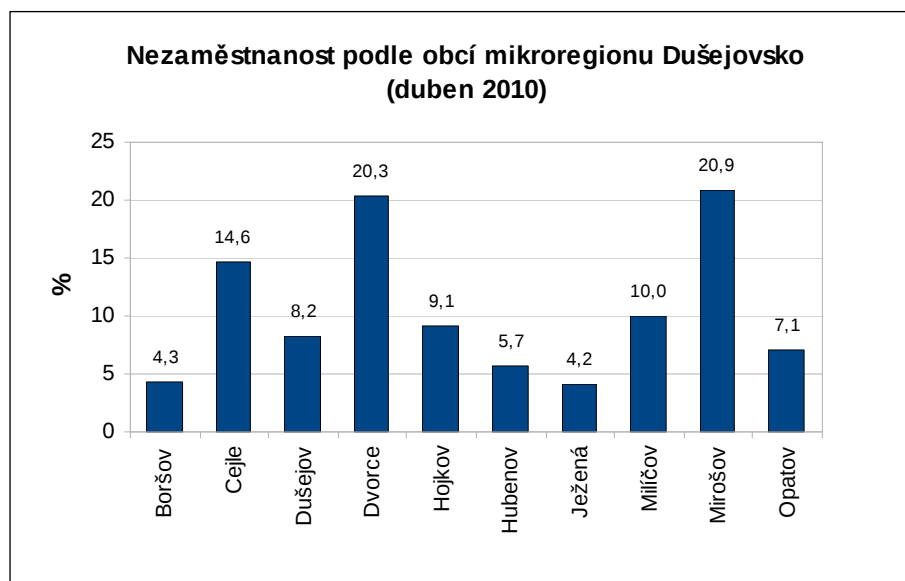
Pro mladší lidi se středoškolským a vysokoškolským vzděláním, kterých sice přibývá, ale jejich poměr je stále ještě nižší než poměr starších lidí se základním vzděláním, nebude práce v sociálním družstvu příliš atraktivní, ale mohou se stát jeho zákazníky.

Obrázek 6: Vzdělanostní struktura mikroregionu Dušejovsko (k 1.3.2001)

Zdroj: Sčítání lidu 2001

Obrázek 7: *Nezaměstnanost podle obcí mikroregionu Dušejovsko (duben 2010)*

Zdroj: Úřad práce Jihlava

4.3.3 Politicko-legislativní faktory

Forma podnikání sociálních družstev není zatím v České republice legislativně upravena, nic však nebrání tomu, aby takové družstvo bylo založeno. Bez problému tedy mohou vznikat družstva se sociálním zaměřením, jejichž posláním je zaměstnat znevýhodněné osoby.

4.3.4 Technicko-technologické faktory

Tyto faktory se podnikání sociálního družstva netýkají. Je to tím, že pro poskytování služeb není potřeba výzkum ani vývoj a tedy nejsou zapotřebí ani náklady na technologie.

4.3.5 Ekologické faktory

Poskytování služeb je zcela v souladu s ekologickými faktory. Vyjížděky zákazníků za službami nebudou tak velké, a protože se obce nachází blízko sebe, mobilita zaměstnanců nebude příliš zatěžovat životní prostředí.

4.4 Nabídka výrobků a služeb – lokální a regionální trh

Založení sociálního družstva mikroregionu Dušejovsko je vhodné nejen z důvodu, že se lidé žijící v obcích mikroregionu znají a mohou k sobě mít důvěru, ale společně mohou pomoci vyřešit místní problémy.

Některé služby fungují bez problému, popřípadě se poskytovatel lidem snaží přizpůsobit, příkladem je Česká pošta, která zajišťuje mobilní služby v každé obci. Naopak obchodní služby jsou pouze v některých obcích a to ještě s úzkým sortimentem a vysokou cenou.

Z výčtu základních statistických dat o jednotlivých obcích viz tabulka 1 je vidět, že průměrný věk obyvatelstva se pohybuje v rozmezí čtyřiceti a více let. Z tohoto zjištění je tedy jasné, že v mikroregionu žijí především starší občané. Přibývá lidí, kteří zůstávají osamoceni a nejsou již schopni si obstarat veškeré své potřeby.

Sociální družstvo by tedy tyto služby, jako jediné v blízkém okolí, nabízelo. Jednalo by se zejména o:

- dovoz obědů z jídelny Základní školy Dušejov,
- dovoz a doprovod k lékaři,
- vyzvednutí léků v lékárně,
- zajištění a objednání služeb,
- úklid.

Dalšími nabízenými činnostmi, nejen pro starší osoby, by bylo:

- zakázkové pečení cukroví a dortů,
- příprava pokrmů na oslavy,
- příprava a zajištění kulturních akcí.

4.4.1 Popis služeb

- *Dovoz obědů z jídelny Základní školy Dušejov*

Rozvoz obědů by byl zajišťován zaměstnanci rovnou do domu zákazníků v rámci přidělené obce a to vždy před polednem.

- *Dovoz a doprovod k lékaři*

Zákazník by byl zaměstnancem dovezen k lékaři a to vždy na základě předchozí domluvy, popřípadě dle potřeby. Po lékařské prohlídce by následoval zpětný odvoz k bydlišti.

- *Vyzvednutí léků v lékárně*

Na základě předání lékařského předpisu by zaměstnanec vyzvedl léky a dovezl zákazníkovi až do domu.

- *Zajištění a objednání služeb*

Zajištění a objednání služeb by bylo závislé na přání zákazníka. Zaměstnanec by telefonicky, popřípadě jiným způsobem obstaral službu a její dodání.

- *Úklid*

Úklidové činnosti typu – pravidelný úklid domu, mytí oken a prosklených ploch, čištění koberců.

- *Zakázkové pečení cukroví a dortů*

Dle přání zákazníka a aktuální nabídky by bylo možné upéct dorty či cukroví k různým příležitostem.

- *Příprava pokrmů na oslavy*

Příprava pokrmů na oslavy by zahrnovala zhotovení teplých i studených pokrmů, včetně obložených mís, zeleninové a ovocné talíře.

- *Příprava a zajištění kulturních akcí*

Příprava kulturních akcí – vyzdobení sálu, příprava stolů, dále zajištění hudby a zábavy.

4.5 Zaměstnanci

Sociální družstvo mikroregionu Dušejovsko by zaměstnávalo matky na rodičovské dovolené, matky po rodičovské dovolené, které nemohou na volném trhu práce najít zaměstnání a ženy ve věku padesát a více let, které ztratily práci. Ze strany družstva by se tedy jednalo o dočasnou náhradu zaměstnání v době, kdy není možno pracovat na plný úvazek. V případě matek po rodičovské dovolené a žen, které ztratily práci, by práce v družstvu mohla vyplnit dobu, než si naleznou nové zaměstnání. Zaměstnanci by tedy nebyli vázáni pracovat určitou dobu. Hned, jak by se naskytla lepší příležitost, mohli by družstvo opustit. Tím by byl splněn i cíl, pro který byl podnik založen, tedy cíl zpětné integrace na volný trh práce.

V případě spokojenosti zaměstnance s touto prací by mohl být v družstvu zaměstnán trvale.

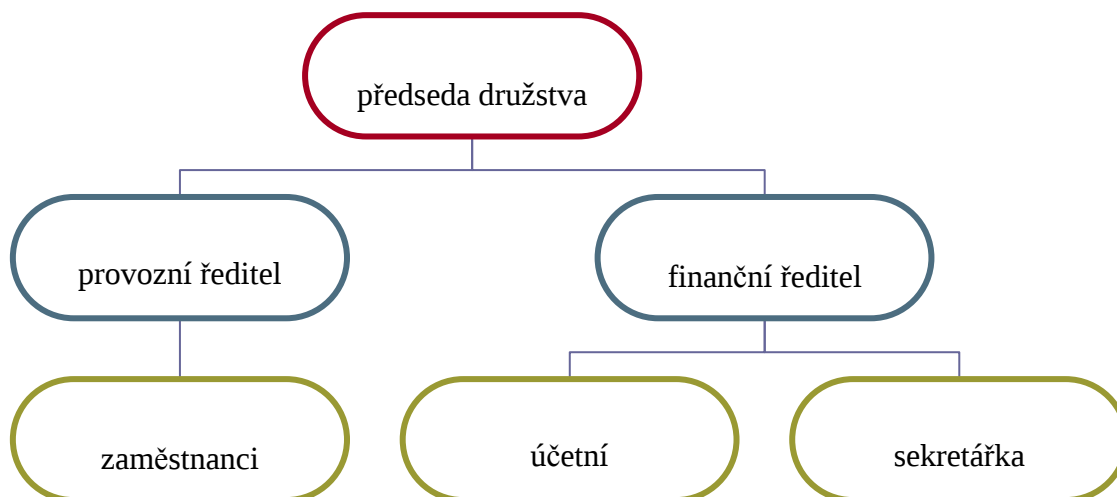
Podmínkou pro získání zaměstnání je čistý trestní rejstřík a řidičský průkaz skupiny B. Zaměstnanci by měli k dispozici automobil, kterým by zákazníky navštěvovali a případně, dle přání, odvezli k lékaři.

Každý zaměstnanec by měl určitý okruh zákazníků, o které by pečoval. Záleželo by tedy na osobní domluvě, kdy a jak služby poskytovat. Zaměstnanci by si tedy sami organizovali čas i práci podle své osobní potřeby a potřeby klientů.

V čele družstva by byl předseda družstva, jeho podřízení provozní ředitel a finanční ředitel, který by měl dohled nad účetní a sekretářkou viz obrázek 8.

4.6 Organizační struktura a lidské zdroje

Obrázek 8: Organizační struktura

Pracovní náplň:

- **předseda družstva**
 - dohled nad plynulým a bezproblémovým chodem družstva,
 - zajišťování dotací, grantů,
 - vedení manažerského týmu.
- **provozní ředitel**
 - kontrola práce zaměstnanců,
 - hodnocení pracovníků,
 - vedení personální agendy,
 - plánování lidských zdrojů,
 - výběr pracovníků,
 - zabezpečení pracovních podmínek.
 - marketingová činnost (analýza trhu, vyhledávání příležitostí, zjišťování potřeb trhu, komunikace s veřejností, atd.)
- **finanční ředitel**
 - organizace práce,
 - finanční řízení podniku
 - zodpovědnost za účetní a sekretářku.

- účetní
 - výpočet mezd,
 - vedení účetnictví,
 - fakturace.

- sekretářka
 - přijímání objednávek,
 - jednání s dodavateli a veřejností.

- zaměstnanci
 - dovoz obědů z jídelny Základní školy Dušejov,
 - dovoz a doprovod k lékaři,
 - vyzvednutí léků v lékárně,
 - zajištění a objednání služeb,
 - úklid,
 - zakázkové pečení cukroví a dortů,
 - příprava pokrmů na oslavy,
 - příprava a zajištění kulturních akcí.

4.7 Zákazníci

Potenciálními zákazníky by byly všechny fyzické osoby mikroregionu nebo také zájemci žijící mimo mikroregion, kteří by měli zájem využívat služeb, které sociální družstvo nabízí. Na základě domluvy by bylo možné krátkodobě pracovat i pro živnostníky a pro právnické osoby.

Základní informace o poskytovaných službách by zákazníkům poskytoval leták, který by každý občan našel ve své poštovní schránce. Leták by kromě nabízených služeb obsahoval i kontakt, na který by se bylo možné, v případě zájmu, ozvat. Tímto způsobem by byli zákazníci informováni i v případě rozšíření a inovace stávajících služeb. Dalším důležitým zdrojem informací by byly internetové stránky, které by družstvo provozovalo.

4.1 Počáteční rozvaha

Tabulka 2: Počáteční rozvaha

Rozvaha při založení družstva			
Aktiva		Pasiva	
Dlouhodobý majetek		Vlastní kapitál	
Zřizovací výdaje	9 000 Kč	Základní kapitál	50 000 Kč
Samostatné movité věci a soubory movitých věcí	300 000 Kč	Nedělitelný fond	5 000 Kč
Krátkodobý finanční majetek		Cizí zdroje	
Zvláštní účet pro prostředky v nedělitelném fondu	5 000 Kč	Bankovní úvěry dlouhodobé	289 000 Kč
Peníze	30 000 Kč		
Celkem aktiva	344 000 Kč	Celkem pasiva	344 000 Kč

Družstvo bude mít 10 zakládajících členů, kterými budou obce mikroregionu. Každá obec přispěje ze svého rozpočtu vkladem 5 000 Kč, čímž se vytvoří základní kapitál v minimální požadované výši. Otázka vzniku družstva bude velmi záviset na získání provozního úvěru a dotace z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost.

Družstvo jménem Mikroregionu předloží grantový projekt Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost v rámci oblasti podpory 3.3 Integrace sociálně vyloučených skupin na trh práce. Dotace bude požadována na vytvoření pracovních míst a na úhradu mzdových nákladů.

Největší investiční položkou by byl nákup automobilů potřebných pro zajišťování některých činností družstva, jako je například rozvoz obědů, dovoz léků, atd. Prostředky na účtu v bance by během roku sloužily na hrazení krátkodobých závazků, zejména mezd.

Stejně jako první rok by i v dalších letech bylo zásadní otázkou zajištění finančních prostředků pro chod družstva. Možnými zdroji financí by mohly být sponzorské dary, prostředky ze státního rozpočtu a dotování z rozpočtu obcí.

4.2 Výnosy a náklady během prvního roku provozu

Tabulka 3: Výkaz zisku a ztrát

Výkaz zisku a ztráty po 1. roce			
Náklady		Výnosy	
energie	13 000 Kč	tržby za dovoz obědů	250 000 Kč
nájem	1 Kč	tržby za dovoz a doprovod k lékaři	15 000 Kč
osobní náklady vedení	300 000 Kč	tržby za vyzvednutí léků	7 200 Kč
osobní náklady řadových zaměstnanců	1 527 600 Kč	tržby za zajištění služeb	10 000 Kč
spotřeba pohonných hmot	30 000 Kč	tržby za úklid	40 000 Kč
pojištění a údržba vozidel	10 000 Kč	tržby za zakázkové pečení a přípravu pokrmů	70 000 Kč
spotřeba hygienických a mycích prostředků	10 000 Kč	tržby za přípravu kulturních akcí	100 000 Kč
spotřeba kancelářských potřeb	3 000 Kč		
telefonní poplatky	4 000 Kč	výnosové úroky	7 000 Kč
odpisy	75 000 Kč		
nákladové úroky	20 000 Kč	Dotace z OP LZZ	1 527 600 Kč
silniční daň	1 200 Kč		
Náklady celkem	1 993 801 Kč	Výnosy celkem	2 026 800 Kč
Hospodářský výsledek za účetní období	32 999 Kč		

Největší položkou v nákladech za první rok fungování by byly veškeré osobní náklady. Další významnou položkou by byly odpisy. Na výnosové straně rozpočtu by klíčový význam měla přijatá dotace z OP LZZ, dále tržby za dovoz obědů a za přípravu kulturních akcí.

Částky a ceny jsou stanoveny ročně a to pouze odhadem. Rozpočet je v prvním roce mírně ziskový, ale jen díky masivní podpoře z Evropské unie.

4.3 Orgány sociálního družstva

Sociální družstvo mikroregionu Dušejovsko by jako každé jiné družstvo mělo své orgány:

- členská schůze,
- představenstvo,
- kontrolní komise.

Nejvyšším orgánem by byla členská schůze, jejíž členy by byli starostové jednotlivých obcí mikroregionu nebo obecním zastupitelstvem zvolení zástupci obcí. Členská schůze zvolí členy představenstva, členy kontrolní komise, schvaluje a mění stanovy.

Představenstvo řídí činnost družstva a rozhoduje o všech záležitostech družstva, které nejsou zákonem nebo stanovami vyhrazeny jinému orgánu. Představenstvo volí ze svých členů předsedu družstva, popřípadě místopředsedu. Místopředseda zastupuje předsedu v době jeho nepřítomnosti. Zastupováním mohou být pověřeni i další členové představenstva v určitém pořadí stanoveném představenstvem. Předseda družstva organizuje a řídí jednání představenstva. Určují-li tak stanovy, organizuje a řídí i běžnou činnost družstva.

Kontrolní komise musí mít nejméně tři členy, kteří se schází nejméně jednou za tři měsíce. Odpovídá pouze členské schůzi a je nezávislá na jiných orgánech družstva. Projednává stížnosti členů a kontroluje činnost družstva.

4.4 Cíl

Primárním cílem založení sociálního družstva je vykrytí potřeb, které nejsou v obcích zastoupeny. Tyto služby by byly vykonávány prostřednictvím znevýhodněných osob, které by sociální družstvo zaměstnalo. Dlouhodobým cílem je vytvořit ekonomicky samostatný a v případě, že by se v okolí objevila konkurence, konkurenceschopný podnik.

Dalším, velmi významným cílem je umožnění seberealizace znevýhodněným osobám, opětovné vrácení sebedůvěry a pocitu uznání, které ztratily nebo nikdy neměly.

Vedlejším efektem může být snížení potřeby cestování za službami, které by byly zákazníkům poskytovány v místě bydliště.

5 Závěr

Přestože má bakalářská práce na téma „Sociální družstvo obcí / mikroregionu jako nástroj k řešení regionálních potřeb a zaměstnanosti znevýhodněných občanů“ měla vyhodnotit možnosti řešení regionálních problémů a tím zaměstnat znevýhodněné, není to možné. V České republice není dosud založeno žádné sociální družstvo obcí / mikroregionu, které by potvrdilo nebo vyvrátilo tento výrok.

Navrhla jsem tedy vytvoření sociálního družstva mikroregionu Dušejovsko, které by poskytovalo služby. Výběr služeb i potenciálních zákazníků je odvozen od potřeb a věkové struktury obyvatel. Na tuto myšlenku mě přivedl skutečný případ ze života starších lidí z mého okolí, kteří nemají blízkou rodinu, která by se o jejich potřeby mohla postarat a stále přibývajícím počet lidí, kteří nemohou sehnat práci.

Zaměstnanci by byly převážně matky na rodičovské dovolené, matky po rodičovské dovolené, které nemohou na volném trhu práce najít zaměstnání a ženy ve věku padesát a více let, které ztratily práci.

Sociální družstvo by zaměstnávalo znevýhodněné ženy a poskytovalo služby občanům mikroregionu, případně i jiným zákazníkům. Tím by tedy splnilo svůj cíl. Bylo by zaměřeno na služby, které v mikroregionu chybí, služby převážně pro starší spoluobčany, kterých stále přibývá, a nemohou si tyto služby obstarat sami. Nelze však říci, zda by si sociální družstvo našlo své místo na trhu a bylo schopno se na něm udržet.

Z návrhu družstva vyplývá potřeba dofinancování nákladů na provoz družstva z veřejných zdrojů. Předložený návrh vychází z úspěšného získání finanční podpory z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost. Tyto finanční zdroje lze čerpat maximálně dva roky, v dalších letech fungování by tedy bylo třeba hledat další zdroje financování.

Existují sociální družstva, která zaměstnávají znevýhodněné osoby a tím poskytují služby či nabízejí výrobky, tato družstva ale nejsou založena v rámci obce nebo mikroregionu. Činnost jednotlivých družstev je zaměřena podle druhu znevýhodnění. Přívlastek sociální má také svou funkci. Sociální podnikání není zaměřeno na zisk, nýbrž na zaměstnávání a poskytování dostupných služeb či výrobků.

6 Summary

Social entrepreneurship has not developed to a large extent in the Czech Republic, yet there are social co-operatives being established that provide jobs to disadvantaged persons, making effort to integrate these people back to the labour market.

It was already mentioned at the beginning of the section dealing with the practice in the field that there is no municipal/micro-regional social co-operative existing in the Czech Republic. Therefore, it is not possible to assess operation of such a social co-operative as regards disadvantaged persons employing and regional problem solving. Hence, this issue is insoluble. Taking into account this impediment, I have established a mock social co-operative in Vysočina, where I live. The social co-operative of the Dušejovsko micro-region is fictitious and the draft of a business plan is only a model showing how a social co-operative could be established and operated. The practical section provides information presenting essential know-how for a social co-operative to be established. Services and activities discharged by the co-operative have been adapted to the character of the microregion and selected on the basis of my knowledge of my surroundings. The criterion determining the selection of services is also the fact that the microregion lacks these services or they are provided in remote cities and are very expensive for citizens. As the co-operative is only fictitious, it may not be determined whether it would be able to cope with obstacles in the market and meet its social objective.

7 Zdroje

- [1] RYCHTÁŘ, K. Sociální ekonomika a družstva. *Knihovnička projektu Podnikání v sociální ekonomice*. Bruntál: Moravská expedice, 2008. ISBN 80-86511-31-6. [online] [cit. 26. 10. 2009] Dostupné z WWW: <http://www.scmvd.cz/download/edice_kmp/br_05.pdf>
- [2] *Sociální ekonomika a sociální družstvo*. [online] © 2008 [cit. 25. 10. 2009] Dostupné z WWW: <<http://www.scmvd.cz/socpodnik.html>>
- [3] *Nová ekonomika*. [online] © 2009 [cit. 25. 10. 2009] Dostupné z WWW: <<http://nova-ekonomika.cz>>
- [4] DOHNALOVÁ, M. Slovník pojmů. *Sociální ekonomika*. [online] © 2009 [cit. 15. 2. 2010] Dostupné z WWW: <<http://www.socialni-ekonomika.cz/cs/slovník-pojm.html>>
- [5] DOHNALOVÁ, M. a kol. *Sociální ekonomika, sociální podnikání/studijní text*. BRNO: CERM, 2007. 170 s. ISBN 978-80-7204-552-5.
- [6] RYCHTÁŘ, K. *Učební text pro předmět Výrobní družstevnictví*. České Budějovice: Ekonomická fakulta JU, 2009.
- [7] SVOBODA, J. *Situace v České republice*. In: DOHNALOVÁ, M.: *Sociální ekonomika v evropském kontextu*. Brno: Nadace Universitas v Brně, 2006. 314 s. ISBN 80-7204-428-1.
- [8] DOHNALOVÁ, M.: *Sociální ekonomika v evropském kontextu*. Brno: Nadace Universitas v Brně, 2006. 314 s. ISBN 80-7204-428-1.
- [9] SČMVD: *Manuál založení sociálního družstva obcí*. 2007, 38 s., [online] [cit. 15. 2. 2010] Dostupné z WWW: <www.scmvd.cz/equal/download/manual.doc>
- [10] MÉSZÁROS, P. a kol. *Sociální podnikání - 10 úspěšných příkladů z Evropy*. Praha: Nový Prostor, o. s., 2008, 264 s. ISBN 978-80-903990-1-3.
- [11] *Znovoz, sociální družstvo, chráněná dílna*. [online] © 2009 [cit. 25. 10. 2009] Dostupné z WWW: <<http://www.znovoz.eu/?stranka=onas>>
- [12] *Sociální družstvo Jirinka*. [online] © 2009 [cit. 25. 10. 2009] Dostupné z WWW: <http://www.sd-jirinka.unas.cz/o_nas.html>
- [13] *Výzva pro překládání grantových projektů OP LZZ*. [online] © 2010 [cit. 25.4.2010] Dostupné z WWW: <http://www.esfcr.cz/file/7805_2_1/download/>

8 Seznam obrázků a tabulek

Seznam obrázků

Obrázek 1: Financování provozu a rozvoje sociálního družstva obcí	25 -
Obrázek 2: Mapa mikroregionu	31 -
Obrázek 3: Lokalizace mikroregionu v rámci kraje Vysočina	32 -
Obrázek 4: Průměrná výše starobního důchodu celkem v Kč za rok 2009 podle krajů.....	36 -
Obrázek 5: Průměrná měsíční mzda v ČR podle krajů v Kč (fyzické osoby)	37 -
Obrázek 6: Vzdělanostní struktura mikroregionu Dušejovsko (k 1.3.2001)	38 -
Obrázek 7: Nezaměstnanost podle obcí mikroregionu Dušejovsko (duben 2010).....	39 -
Obrázek 8: Organizační struktura	43 -

Seznam tabulek

Tabulka 1: Základní statistická data obcí	33 -
Tabulka 2: Počáteční rozvaha	45 -
Tabulka 3: Výkaz zisku a ztrát	46 -

9 Seznam použitých příloh

Příloha 1: Dotazník

Přílohy

Příloha 1: Dotazník

1. Proč si myslíte, že se obce sdružují do mikroregionu?
2. Podle statistických údajů je více než 500 obcí sdruženo do mikroregionu, avšak většina z nich nevykazuje žádnou činnost. U MR Dušejovsko tomu tak není, myslíte si, že hlavním důvod je to, že se lidé znají a obce se nachází relativně blízko?
3. Myslíte si, že se do činnosti MR zapojují všechny obce rovným dílem?
4. Myslíte si, že v případě založení sociálního družstva v mikroregionu, které by bylo zaměřeno na pomoc starším občanům (dovoz obědů, dovoz k lékaři, úklid...) by byly tyto služby občany vítány?
5. Byli byste ochotni v případě zájmu občanů toto podnikání podporovat? Pokud ne, proč?
6. Myslíte si, že by zájem o tyto služby mohl pomoci zaměstnat znevýhodněné osoby (ženy nad 50 let, ženy po rodičovské dovolené, které nemohou sehnat práci)?
7. Jaké činnosti by mohly znevýhodněné osoby vykonávat pro mikroregion v rámci jejich zaměstnání?
8. Jaké služby konkrétně chybí ve Vaší obci? S jakými problémy se právě potýkáte?